

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

ZAKLJUČNA STROKOVNA NALOGA VISOKE POSLOVNE ŠOLE
**DRUŽBENA ODGOVORNOST PODJETJA NA PRIMERU
TERMoeLEKTRARNE ŠOŠTANJ**

Ljubljana, 24. september, 2018

NATALIJA MAZE

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Natalija Maze, študentka Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, avtorica predloženega dela z naslovom Družbena odgovornost podjetja do lokalne skupnosti in naravnega okolja na primeru Termoelektrarne Šoštanj, pripravljenega v sodelovanju s svetovalko prof. dr. Matejo Drnovšek

IZJAVLJAM

1. da sem predloženo delo pripravil/-a samostojno;
2. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki;
3. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem poskrbel/-a, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani;
4. da se zavedam, da je plagiatstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije;
5. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom;
6. da sem pridobil/-a vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označil/-a;
7. da sem pri pripravi predloženega dela ravnal/-a v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobil/-a soglasje etične komisije;
8. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;
9. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja predloženega dela na voljo javnosti na svetovnem spletu preko Repozitorija Univerze v Ljubljani;
10. da hkrati z objavo predloženega dela dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi.

V Ljubljani, dne

Podpis študentke:

KAZALO

UVOD	1
1 TEORETIČNA OPREDELITEV DRUŽBENE ODGOVORNOSTI PODJETJA... 1	1
1.1 Zgodovina družbene odgovornosti podjetij, opredelitev in povezava s trajnostnim razvojem.....	1
1.2 Dimenzije družbene odgovornosti	4
1.3 Glavni dokumenti, zakonodaja in inštitucije, povezane z družbeno odgovornim poslovanjem	7
1.4 Primeri dobrih praks	8
2 ODGOVORNOST PODJETJA DO LOKALNE SKUPNOSTI IN NARAVNEGA OKOLJA	9
2.1 Odgovornost podjetja do lokalne skupnosti	9
2.2 Odgovornost podjetja do naravnega okolja	11
3 PRAKTIČNA OPREDELITEV DRUŽBENE ODGOVORNOSTI V PODJETJU TERMOELEKTRARNA ŠOŠTANJ	13
3.1 Namen in cilj naloge, raziskovalno vprašanje ter metode raziskovanja.....	13
3.2 Osebna izkaznica podjetja TEŠ	14
3.3 Vplivi TEŠ na okolje ter lokalno skupnost	16
3.4 Odgovorno ravnanje TEŠ do naravnega okolja in trajnostni razvoj.....	18
3.5 Odgovorno ravnanje do lokalne skupnosti.....	19
3.6 Odnosi z javnostmi in načrti za prihodnost ter nadaljnji razvoj.....	21
SKLEP	23
LITERATURA IN VIRI	23
PRILOGA	25

KAZALO SLIK

Slika 1: Piramida družbene odgovornosti podjetij	7
Slika 2: Termoelektrarna Šoštanj	16
Slika 3: Certifikat(ISO 9001, ISO 14001, BS OHSAS 18001).....	15

UVOD

Družbena odgovornost podjetij je eno izmed pomembnejših področij, na katerega morajo podjetja pomisliti pri svojem vsakodnevem poslovanju in ga dosledno upoštevati na vseh ravneh, saj s tem pripomorejo k boljši uspešnosti podjetja. Pomembna je predvsem z vidika odgovornosti do naravnega okolja in do lokalne skupnosti, saj ima lahko podjetje nanje velik vpliv, predvsem negativen, ki lahko v veliki meri odloča o kakovosti življenja ljudi v okolici.

V zaključni strokovni nalogi bom na podlagi teorije o družbeni odgovornosti podjetij predstavila celoten koncept na primeru podjetja Termoelektrarna Šoštanj, ki ima zelo velike vplive na naravno okolje in tudi na lokalno skupnost, zato se bom osredotočila predvsem na ti dve področji družbene odgovornosti podjetij.

Namen zaključne strokovne naloge je na primeru podjetja predstaviti vedno bolj pomembno tematiko današnjega časa. V nalogi bodo predstavljeni primeri dobrih praks primerljivih podjetij, katera podjetja uspešno izpolnjujejo pogoje družbene odgovornosti podjetij, kar je lahko zelo koristno za ostala primerljiva podjetja, katera ne oz. slabše izpolnjujejo pogoje, da pridejo do ideje, kako bi lahko še izboljšala poslovanje na tem področju.

Glavno raziskovalno vprašanje, na katerega bom v nalogi odgovarjala, se glasi: Kako in na kakšne načine izvaja Termoelektrarna Šoštanj družbeno odgovornost, predvsem do lokalne skupnosti in naravnega okolja? Do odgovora bom prišla najprej s pomočjo strokovnih člankov, spletnih publikacij, knjig ter internetnih virov. Prvi del naloge bo temeljil na teoriji, ki bo podlaga za drugi del naloge; ta bo predvsem praktični in se bo nanašal na primer Termoelektrarne Šoštanj.

V okviru zaključne naloge želim vsem, ki jih zanima družbena odgovornost podjetij in lokalnim skupnostim ter vsem, ki živijo na področjih, kjer obratujejo elektrarne, predstaviti, kako bi se morala takšna podjetja obnašati do naravnega okolja in lokalne skupnosti, saj so njihovi vplivi zelo veliki.

1 TEORETIČNA OPREDELITEV DRUŽBENE ODGOVORNOSTI PODJETJA

1.1 Zgodovina družbene odgovornosti podjetij, opredelitev in povezava s trajnostnim razvojem

Začetki družbene odgovornosti oziroma družbeno odgovornega ravnanja segajo v pretekla zgodovinska obdobja tako v teoretičnem kot tudi v praktičnem smislu.

Pojem oziroma koncept je star že kar nekaj tisočletij, merljiv je vsaj že 2500 let kar pomeni, da se je vse začelo že v obdobju antične Grčije, za katerega pravijo, da je zibelka sodobne evropske civilizacije. Pojem, kot ga poznamo danes, se je skozi obdobja precej spreminjal in dopolnjeval. Do danes se je pojem skozi preteklost precej spreminjal, razvijal, dodelal in oplemenitil, saj sedaj zajema večje področje in se je skozi obdobja razširil (Jambrek, 2012, str. 2).

Ideja o družbeno odgovornem vedenju ljudi, ki so na pomembnejših položajih in imajo vodilne vloge sega že v obdobje 500 let pr. n. št. v čas antične Grčije. V tem obdobju je bilo s strani premožnejših in vplivnejših pošteno, da so del svojega bogastva prispevali in delili med svojimi vrstniki. To je bilo možno predvsem zaradi zakonodaje, ki jo je izglasovala država na podlagi mnenja prebivalstva. Družbeno odgovorno ravnanje je takrat zajemalo velik spekter javnih družbenih storitev, ki so jih plačevali premožnejši družbeni sloji. Dajanje takšne denarne podpore je veljalo za zelo ugledno in spoštljivo dejanje. Ob koncu obdobja se je precej podoben sistem uveljavil na območju Rimskega imperija, katerega kulturna identiteta je temeljila na podlagi grške civilizacije (Jambrek, 2012, str. 2).

V obdobju srednjega veka so imele velik vpliv tudi religije, ki so v tem času nadzorovale družbeno življenje in pri tem zagotavljale minimalne socialne storitve, kar je povsem v povezavi z družbeno odgovornim ravnanjem. V tem obdobju so imela vodilno vlogo frankovska barbarska plemena, pod vodstvom merovniške in karolinške dinastije, katera je po vzpostavitvi fevdalnega družbeno-ekonomskega sistema vanj vključila tudi krščansko cerkev. Pojem država v tem obdobju še ni obstajal. Cerkev je imela glavno vlogo pri družbeni odgovornosti in zagotavljanju minimalnih socialnih storitev, te funkcije pa ji je v 18. in 19. stoletju začela prevzemati država (Jambrek, 2012, str. 2).

Pojem družbena odgovornost podjetij ima za sabo dolgo in raznovrstno zgodovino, saj njeni začetki segajo v obdobje petdesetih let prejšnjega stoletja, ko so se začeli pojavljati dokazi skrbnosti poslovnih skupnosti do družbe. Sledi začetkov družbene odgovornosti lahko najdemo po svetu, vendar pa vse kaže, da je izvor v Združenih državah Amerike, kjer se nahaja precej literature in gradiva, vezanega na tematiko. Pojem, kot ga danes poznamo, se je začel razvijati s knjigo, ki jo je v obdobju petdesetih let 20. stoletja izdal Howard Bowen z naslovom Družbena odgovornost poslovnega. Množično širjenje definicije koncepta se je začelo kazati v šestdesetih letih in se je nadaljevalo tudi v sedemdesetih letih, ko so definicije postajale konkretnije in specifične. V osemdesetih letih so opravljali raziskave družbene odgovornosti, pojavili so se prvi poizkusi merjenja. Devetdeseta leta so precej doprinesla k pojmu družbene odgovornosti, saj so se v tem času razvile alternativne teme, kot so na primer teorija poslovne etike, družbena učinkovitost podjetij in korporativno državljanstvo. Zelo pomemben podatek je tudi, da v tem obdobju ni bilo nobenih novih definicij v literaturi, kar pomeni, da pisci niso zavrnil koncepta družbene odgovornosti podjetij. Menijo, da je malo verjetno, da bi se lahko v 21. stoletju razvil še kakšen novi koncept, ki bi izpodrinil prejšnjega, ki se je razvijal petdeset let.

Lahko pa pričakujemo skozi leta nove nianse, novejša in širša področja z drugega zornega kota družbene odgovornosti podjetij. To bi lahko povzročil predvsem hiter tehnološki napredek (Jambrek, 2012, str. 4–5).

Družbena odgovornost podjetja “se nanaša na uspešno in učinkovito vodstveno upravljanje, na etično in trajnostno upravljanje, na uresničevanje številnih prostovoljnih zavez, katerih namen je obvladovanje vplivov na socialnem, okoljskem in gospodarskem področju ter pridobitev maksimalnih koristi za družbo” (DESUR, 2014, str. 5). “Družbena odgovornost pomeni spreminjanje ukrepov ter vključevanje socialnih in okoljskih vidikov v cilje podjetja” (DESUR, 2014, str. 5).

Obstaja veliko definicij za DOP, ki so se razvijale skozi leta. Definicija Evropske komisije je leta 2001 opredelila DOP “kot koncept preko katerega družba prostovoljno vključuje socialne in okoljske dimenzije v svoje poslovne dejavnosti in v medsebojne odnose z ključnimi deležniki. Družbena odgovornost podjetij je v bistvu koncept v okviru katerega se podjetja prostovoljno odločijo prispevati k boljši družbi in čistejšemu okolju” (DESUR, 2014, str. 5).

Definicija Svetovnega gospodarskega sveta za trajnostni razvoj: “Družbena odgovornost podjetij je stalna zavezanost podjetja trajnostnemu gospodarskemu razvoju, delu z zaposlenimi, njihovimi družinami, lokalni skupnosti ter izboljšanju življenja celotne družbe” (DESUR, 2014, str. 5).

Definicija Kofija Annana, generalnega sekretarja Združenih narodov: “Nov pogled na pomembnost dela podjetja v globaliziranem svetu, v katerem živimo” (DESUR, 2014, str. 5).

Na ravni Evropske unije je najpogosteje družbena odgovornost podjetij definirana kot koncept, znotraj katerega podjetja prostovoljno vključujejo skrb za okolje in družbo v vsakodnevno poslovanje in v svoja razmerja z drugimi deležniki poslovanja.

Odgovornost organizacije narekuje standard ISO26000, ki pravi, da je organizacija s svojimi sprejetimi odločitvami in dejavnostmi družbe odgovorna za svoje vplive na družbo in okolje ter da z etičnim ravnanjem prispeva k trajnostnemu razvoju, deluje v skladu z veljavno zakonodajo in mednarodnimi normami, upošteva pričakovanja deležnikov ter je integrirana v celotno organizacijo in jo izvaja v svojih odnosih (EKVILIB Inštitut, 2017).

Prva definicija trajnostnega razvoja temelji na starodobnih zapisih v verskih in filozofskih knjigah, ob enem pa je tudi zlato pravilo etike in se glasi: “Obravnavaj drugega tako, kot bi si želel, da drugi obravnavajo tebe.”. “Trajnostni razvoj je takšen način razvoja, ki zadošča današnjim potrebam, ne da bi pri tem ogrožal možnosti prihodnjih generacij, da zadostijo svojim lastnim potrebam” (EKVILIB Inštitut, 2017).

Izraz trajnostni razvoj je bil prvič uporabljen v socialnoekonomskem poročilu, imenovanem Brundtland Report v Nairobiju na drugem Earth Summitu Svetovne komisije za okolje in razvoj. Usklajevanje gospodarskih, okoljskih in družbenih vidikov človeških dejavnosti, ki jih morajo razumeti podjetja, ljudje in država je glavni cilj trajnostnega razvoja (DESUR, 2014, str. 8).

Trajnostni razvoj skrbi za ravnotežje med vsemi tremi stebri, ki ga sestavljajo (gospodarski razvoj, socialni razvoj in varstvo okolja). Tukaj ne gre samo za okoljski razvoj oziroma varstvo okolja, temveč za gospodarski in socialni razvoj, ki pa sta uravnotežena med sabo tudi z okoljem, kjer ne smemo pozabiti na kulturo družbe, ki je podporni steber razvoja (EKVILIB Inštitut, 2017).

Velika večina enači koncepta trajnostni razvoj in družbeno odgovornost podjetij. Kljub temu, da je med njima tesna povezava, obstajajo razlike in gre za povsem ločena koncepta. Družbena odgovornost želi predvsem s svojim načinom delovanja prispevati k trajnostnemu razvoju preko odgovornosti podjetij, ljudi in organizacij do širšega okolja. Trajnostni razvoj pa temelji predvsem na zadovoljevanju potreb družbe, brez da bi pri tem ogrožal potrebe naslednjih generacij (EKVILIB Inštitut, 2017).

1.2 Dimenzije družbene odgovornosti

Družbena odgovornost se deli na notranjo in zunanjo dimenzijo. Notranja dimenzija družbene odgovornosti vključuje dejavnosti, povezane z notranjim okoljem podjetja, ki zajema upravljanje človeških virov, zdravje in varnost pri delu ter upravljanje naravnih virov in vplivov na okolje ter prilagajanje na spremembe. Zunanja dimenzija družbene odgovornosti zajema lokalno skupnost, poslovne partnerje, dobavitelje in potrošnike, med drugim pa tudi človekove pravice in globalni okoljski vidik (Podnar & Golob, 2003a).

V okviru notranje dimenzije, podjetjem predstavlja velik izziv privabljanje ter ohranjanje zaposlenih. Ključno pri premagovanju izziva je opolnomočenje zaposlenih, boljša komunikacija in pretok informacij v podjetju. Zelo pomembno je tudi usklajevanje med delom, družino in prostim časom. Predvsem pa je potrebna enakopravnost, kjer imajo tudi ženske možnost napredovanja in pravično plačilo. V okviru upravljanja s človeškimi viri je potrebno omeniti tudi vseživljenjsko učenje, saj podjetja pri tem odigrajo ključno vlogo na več ravneh:

- "S tesnejšim sodelovanjem lokalnih oblikovalcev in ponudnikov izobraževanj ter treningov prispevati k natančnejšim opredelitvam potreb po izobraževanju,
- podpirati prehod mladih ljudi od šolanja do zaposlitve,
- ovrednotenje učenja,

- oblikovati okolje, ki stimulira vseživljenjsko učenje vseh zaposlenih, še posebej ne dovolj izobraženih ter manj izurjenih in starejših” (Podnar & Golob, 2003a).

Zdravje in varstvo pri delu je obravnavano predvsem z zakonodajo. Podjetja to dopolnjujejo s promocijami zdravja in varnosti pri delu preko diferenciacije med podjetji in tako promovirajo njihove izdelke in storitve. Vedno večje in obsežnejše prestrukturiranje predvsem po Evropi, povečuje strah in negotovost zaposlenih. Tukaj je pomembno, da se podjetja zavzamejo za svoje zaposlene in jih pripravijo na spremembe. Vedno bolj pomembno pa postaja tudi upravljanje naravnih virov, ki stremi k čim manjši porabi le-teh in pri tem tudi k zmanjševanju onesnaženosti. Podjetja so spoznala, da manjša potrošnja naravnih virov lahko vodi do konkurenčne prednosti, s tem pa tudi do dobičkonosnosti. Podjetja, ki skrbijo za okolje, s tem znižujejo stroške energije, rešujejo problem odstranjevanja odpadkov in tudi stroške sanacije okolja (Podnar & Golob, 2003a).

Del družbene odgovornosti je tudi integracija podjetja z lokalno skupnostjo, kar spada med zunanjo dimenzijo družbene odgovornosti. Podjetja lahko prispevajo k skupnosti predvsem z zagotavljanjem dela, plač in raznih ugodnosti, od nje pa so tudi odvisni, saj lokalna skupnost predstavlja potencialno delovno silo. Na konkurenčnost podjetja vpliva njihov ugled in podoba v lokalnem okolju, kar je izjemnega pomena, saj lahko z dobrim ugledom privablja v regijo nove zaposlene. Podjetja v svojem lokalnem okolju povzročajo različne vplive. Še posebej govorimo o tistih negativnih, kot so onesnaževanje, zastrupljanje z emisijami, promet, izpusti, odpadki, kar je po navadi povod, da se podjetje odloči za prostovoljno delo, kjer pomaga s finančnimi nadomestili, sponzorira različne prireditve in pomaga svojim zaposlenim pri organiziranju varstva otrok. K zunanji dimenziji prištevamo tudi sodelovanje podjetja s svojimi poslovnimi partnerji, ki lahko privede do manjše negotovosti poslovanja in s tem tudi do nižjih stroškov ter višje kakovosti. Zelo pomemben del družbene odgovornosti podjetja je upoštevanje človekovih pravic, še posebej v primeru mednarodnih aktivnosti in globalne dobaviteljske verige, kar obravnavajo mnogi predpisi. “Človekove pravice so zelo kompleksna snov, ki vsebuje politične, pravne in moralne dileme. Podjetja se soočajo z različnimi izzivi, med drugim tudi, kako in kje postaviti mejo med lastnimi odgovornostmi in pristojnostmi države, kako nadzorovati dobavitelje, če ti ravnajo v skladu z njihovimi osnovnimi vrednotami, kako pristopati in delovati v okoljih, kjer so sistematično kršene človekove pravice” (Podnar & Golob, 2003b).

Podjetja, ki poslujejo mednarodno, morajo skrbeti za družbeno odgovornost tudi zunaj meja svoje države, saj pri njihovem poslovanju prihaja do različnih povezav z uporabo in izrabo naravnih virov, kar pa lahko neposredno vpliva na socialni in ekonomski razvoj izbrane države. Tukaj govorimo o globalnem okoljskem vidiku, ki se navezuje na zunanjo dimenzijo družbene odgovornosti podjetij (Podnar & Golob, 2003b).

Ekonomske, pravne, etične in filantropske komponente družbene odgovornosti (glej sliko 1).

Ekonomske komponente:

- pomembnost izvajanja na način maksimiranja dobička glede na delež,
- zavezati se k dobičkonosnosti, kolikor je le mogoče,
- pomembno je vzdrževati konkurenčno prednost,
- vzdrževanje visoke ravni poslovne učinkovitosti,
- pomembno je, da je uspešno podjetje definirano kot tisto, ki je konstantno donosno (Carrol, 1991, str. 40).

Pravne komponente:

- pomembno je, da se izvajajo na način, ki je skladen s pričakovanj vlade in države,
- pomembno je, da se sovпада z različnimi državnimi, zveznimi in lokalnimi predpisi,
- pomembnost spoštovanja zakonov s strani podjetniškega državljana,
- pomembno je, da je uspešno podjetje definirano kot tisto, ki izpolnjuje pravne zakone,
- pomembnost zagotavljanja blaga in storitev, katere izpolnjujejo vsaj minimalne zakonske zahteve (Carrol, 1991, str. 40).

Etične komponente:

- izvajanje na način, ki je skladen s pričakovanji družbe (družbene in etične norme),
- priznavanje in spoštovanje novih ali razvijajočih se norm sprejete s strani družbe,
- preprečevanje ogrožanja etičnih norm za doseganje poslovnih ciljev,
- pomembnost definiranja dobrih poslovnih državljanov, od katerih se pričakuje moralno in etično vedenje,
- pomembnost prepoznavanja poslovne poštenosti in etičnega obnašanja čez meje skladnosti zakonov in predpisov (Carrol, 1991, str. 41).

Filantropske komponente:

- pomembno je, da podjetja delujejo na način, ki je skladen s filantropskimi in dobrodelnimi pričakovanji družbe,
- pomembnost sodelovanja zaposlenih z lokalnimi skupnostmi pri prostovoljnih in dobrodelnih aktivnostih,
- potrebno je zagotoviti pomoč zasebnim in javnim izobraževalnim ustanovam,
- pomembno je, da prostovoljno pomagajo pri projektih, ki pripomorejo h kakovosti življenja skupnosti (Carrol, 1991, str. 41).

Slika 1: Piramida družbene odgovornosti podjetij

Vir: Carrol (1991, str. 42).

1.3 Glavni dokumenti, zakonodaja in inštitucije, povezane z družbeno odgovornim poslovanjem

V nadaljevanju sem naštel zakone in standarde, najprej na globalni ravni in nato še na nacionalni ravni. V zvezi z družbeno odgovornostjo podjetij poslujejo tudi slovenske inštitucije, ki so povezane in se zavzemajo za družbeno odgovorno poslovanje.

Na globalni ravni:

- GRI standard (2017); globalni standard za družbeno odgovorno poročanje, ki ga je razvila organizacija Global reporting initiative, ter izhaja iz smernic GRI.
- Agenda 2013; cilji trajnostnega razvoja (2015), ki predstavlja 17 ciljev s strani Organizacije združenih narodov.
- ISO26000 (2010); prvi mednarodni standard za družbeno odgovornost podjetij. Izdala ga je mednarodna organizacija ISO.
- Poročilo Naša skupna prihodnost (1987); prvi obsežen mednarodni dokument na temo trajnostnega razvoja s strani Svetovne komisije za razvoj in okolje.
- Direktiva in smernice o nefinančnem poročanju 2014 zahteva od velikih podjetij, da javno razkrivajo svoje okoljske in družbene strategije, politike, programe in akcije. Direktiva je bila sprejeta s strani Evropskega parlamenta. V slovensko zakonodajo so njena določila prenesli v Zakon o gospodarskih družbah. Evropska komisija je pripravila tudi smernice za nefinančno poročanje v letu 2017.
- Pobuda UN Global Compact, s katero spodbuja podpisnike k javni izdaji in posredovanju trajnostnega poročila.
- Smernice OECD, ki dajejo navodila za odgovoren nadzor poslovanja (EKVILIB Inštitut, 2017).

- BRUNTDLAND - poročilo Svetovne komisije za okolje in razvoj Združenih narodov (1987).
- Tripartitna deklaracija ILO o načelih multinacionalnih podjetij in o socialni politiki (revidirana leta 2000).
- Standardi o odgovornosti transnacionalnih družb in drugih poslovnih subjektov glede upoštevanja človekovih pravic. Komisija Združenih narodov za človekove pravice (2003).
- Splošna deklaracija o človekovih pravicah. Združeni narodi (odobrena leta 1948) (DESUR, 2014).

Na ravni Slovenije:

- Nacionalna strategija družbene odgovornosti v Sloveniji, ki jo je začela v letu 2017 pripravljati tudi Vlada Republike Slovenije. Na pobudo Evropske unije, ki je v duhu strategije 2020 zapisala, da naj bi imela vsaka članica sprejeto Nacionalno strategijo razvoja družbene odgovornosti podjetij.
- Zakon o gospodarskih družbah.
- Okvirni program prehoda v zeleno gospodarstvo (2015) (EKVILIB Inštitut, 2017).

Slovenske inštitucije, ki delujejo na področju družbene odgovornosti podjetij:

- Ekvilib Inštitut,
- Mreža za družbeno odgovornost Slovenije,
- Inštitut za razvoj družbene odgovornosti (IRDO),
- UN Global Compact Slovenija,
- Slovensko društvo za odnose z javnostmi (EKVILIB Inštitut, 2017).

1.4 Primeri dobrih praks

Občina Zagorje ob Savi leži v osrednji Sloveniji. Ima približno 17.000 prebivalcev. V zadnjih letih so namenili veliko pozornosti ekološki sanaciji javnih stavb. Imajo tudi svojo raziskovalno enoto, katere namen je spodbuditi razvoj uporabe obnovljivih virov energije v podobnih mestih, ki so bila v preteklih obdobjih precej izpostavljena in pod vplivom rudarske dejavnosti. Občina se je predvsem osredotočala na zmanjševanje onesnaženosti, kar dosega s postavitvijo postaj za električne avtomobile in povečano gradnjo sončnih elektrarn. Vpeljali so tudi sistem za upravljanje z energetske viri, ki meri porabo energije in njeno optimizacijo (DESUR, 2014, str. 23).

Podjetje DEWESOFT je slovensko podjetje, ki deluje na področju računalništva, elektrotehnike in strojništva.

Usposobljeni so za izdelavno programskih in strojnih rešitev na področju transporta, avtomobilske, letalske in vesoljske industrije ter energije in strojne industrije. V ustvarjanju številnih delovnih mest in inovativnih rešitvah pri varovanju okolja se kaže predvsem njihova družbena odgovornost. V podjetju so najpomembnejši človeški viri, ki prispevajo k dobrim rezultatom in hitri rasti.

Zagotavljajo dobre delovne pogoje zaposlenim, zavezani so k iskanju nacionalnih talentov, motivirajo zaposlene z delovnimi izkušnjami in jih vključujejo v celotne procese. Promovirajo tudi ekipno delo. V letu 2012 so dobili tudi Zlato gazelo (priznanje, za najhitreje rastoče podjetje v Sloveniji). Predvsem pa je pomembno, da kot dobrodelno podjetje prispevajo k svoji domači regiji (DESUR, 2014, str. 32).

Komunalno in gradbeno podjetje Kostak d. d. je imetnik certifikata za družbeno odgovorno podjetje, ki ga je pridobilo v okviru pilotnega projekta, ki se je izvajal v obdobju od leta 2015 do leta 2016, ko so podelili certifikate šestim podjetjem. Certifikat temelji na standardu ISO26000, Smernicah GRI in orodju CSR Tool. Podjetje ga je pridobilo na podlagi dolgoletne prizadevnosti in delovanja v prid družbenemu in naravnemu okolju. Zagotavljajo trajnostni razvoj, ki je sestavni del vizije podjetja (Družbeno odgovorno podjetje, 2018a).

“Ukrepi, ki jih izvajamo v okviru certificiranja Družbeno odgovorno podjetje, izhajajo iz zavedanja, da je vsako podjetje vpeto v mikro in makro družbeno in naravno okolje. Zavezanost k družbeni odgovornosti in odgovornemu poslovanju omogočata, da uspešno ustvarjamo in gradimo nove mejnike, dosegamo načrtovane cilje in uspehe. Elizabeta Cemič, podjetje Kostak komunalno in gradbeno podjetje d. d” (Družbeno odgovorno podjetje, 2018b).

Med podjetji, ki so pridobila certifikat družbeno odgovornega podjetja je tudi Saubermacher - komunala Murska Sobota d. o. o. Podjetje že vse od leta 1991 skrbi za celovite rešitve ravnanja z odpadki. Že v samem poslanstvu podjetja so zapisali, da ustvarjajo zdravo okolje, kar uresničujejo preko svojih vrednot (poslovna odličnost, gospodarnost, usmerjenost k strankam) (Družbeno odgovorno podjetje, 2018a).

2 ODGOVORNOST PODJETJA DO LOKALNE SKUPNOSTI IN NARAVNEGA OKOLJA

2.1 Odgovornost podjetja do lokalne skupnost

Vedno več podjetij vključuje družbeno odgovornost podjetij v svojo notranjo politiko z namenom izboljševanja njihovega poslovanja ter omejitve negativnih posledic na okolje in planet kot celoto. To predstavlja velike prednosti tako za podjetje kot za zaposlene, ki sodelujejo v programih. Pomembno je predvsem, kakšne prednosti prinaša družbena odgovornost podjetja do lokalne skupnosti kot celote (Re-Gen Waste, 2016).

Večinoma so zaposleni v podjetjih tudi del lokalne skupnosti samega podjetja, kar pomeni, da lahko konstantno spremljajo, kakšne so prednosti in kaj prispeva podjetje s svojimi družbeno odgovornimi aktivnostmi, ki bi morale direktno vplivati nanje in na družine, prijatelje in na sosesko. Te aktivnosti lahko imajo zelo koristne posledice pri ohranjanju zaposlenih, zaposlovanju in lojalnosti, kar vodi do večjega zaposlovanja in boljše dolgoročne možnosti za skupnost (Re-Gen Waste, 2016).

V podjetju ReGen Waste, ki se že od leta 2004 ukvarja z reciklažo in predelavo odpadkov, stremijo k družbeni odgovornosti in se zavedajo, kako zelo je pomembna za uspešno in učinkovito poslovanje. Podpirajo lokalne dobrodelne organizacije, svojim zaposlenim redno nudijo čas in prostor za jutranjo kavo za lepši začetek dneva. Sodelujejo tudi v dobrodelnih prireditvah in prirejajo zbiralne akcije. Zelo radi pomagajo svoji lokalni skupnosti in so zadovoljni, ko se zbrana sredstva porabijo v dober namen. Družbeno odgovorno podjetje lahko privabi in spodbudi tudi druga podjetja, da ravnajo odgovorno v drugih regijah. S tem lahko izboljšajo splošno okoljsko odgovornost in izobrazijo ljudi, da imajo bolj zelene odločitve ter spodbudijo osebno rast in razvoj (Re-Gen Waste, 2016).

Družbene odgovornosti se zavedajo tudi v podjetju Yonden na Japonskem, ki proizvaja elektriko preko vodne elektrarne, termoelektrarne, nuklearne, vetrne elektrarne ter solarne elektrarne. Podjetje je zavezano k lokalni skupnosti, z njo živi, napreduje in uspeva. Preko svojih stališč aktivno podpirajo in prispevajo svoj trud za krepitev regije Shikoku, v kateri delujejo (The Yonden Group, 2017).

Trudijo se poživiti lokalno industrijo s sodelovanjem s Shikoku, industrijo, promocijskim tehnološkim centrom in produktivnim centrom Shikoku ter s pomočjo podpornega sklada lokalnih industrij. Trudi se tudi promovirati kulturno dediščino, jo bogatiti in jo narediti bolj dostopno vsem s pomočjo gospodarske zveze in urada za regionalni razvoj. Poleg tega aktivno sodelujejo z organizacijo za promocijo turizma v območju. Blagovna znamka družbe si je zadala, da bo poživila celotno turistično regijo s planiranjem različnih dogodkov in kampanjami z namenom, da privabi večje število turistov v Shikoku. Podpirajo tudi ostale aktivnosti, kot so športne, kulturne in umetnostne (The Yonden Group, 2017).

Družbeno odgovorno podjetje je tudi Shell - naftna industrija, ki izvaja zelo veliko aktivnosti na področju odgovornosti do lokalne skupnosti v Nigeriji. Podjetje je zelo veliko doprineslo k ekonomskemu razvoju regije in razvoju lokalne skupnosti. Je glavni zaposlovalec in zaposluje kar 12.000 ljudi, tako izučениh kot neizučениh. Največ počne na področju lokalne skupnosti preko programov za razvoj. S štipendiranjem pomaga pri izobraževalnih procesih v šolah, gradi učilnice, zagotavlja opremo in tudi plačuje dovoljenja za učitelje. Shell je aktiven na več področjih, predvsem s finančne plati. Nudi razna izobraževanja, podpore in donacije (Tuodolo, 2009, str. 535 –536).

2.2 Odgovornost podjetja do naravnega okolja

“Leta 1999 je World Business Council for Sustainable Development (WBC, 1999) zapisal: Družbena odgovornost pomeni nenehno zavezanost podjetja k etičnemu vedenju, ekonomskemu razvoju, izboljševanju kakovosti življenja zaposlenih, njihovih družin, lokalne skupnosti in družbe nasploh” (Kralj, 2013, str. 148).

Podjetje je odgovorno za svoje ravnanje in svoje aktivnosti, ki lahko imajo tako pozitivni kot negativni vpliv na skupnosti, ljudi in naravno okolje. Podjetje jih mora raziskati, meriti in ovrednotiti. Na podlagi meritev mora podjetje kontrolirati in skrbeti za zmanjševanje negativnih vplivov. Preko družbeno odgovornega ravnanja spoznamo, da je potrebno v upravljanje podjetja vpeljati tudi elemente ravnanja z okoljem (Kralj, 2013, str. 148).

Razvoj in uspešnost družbe ni več mogoče doseči le s tekmovalnostjo med podjetji, vedno bolj je pomembno družbeno odgovorno ravnanje in sodelovanje med njimi. Vedno bolj postaja pomembno okolje in vsi odnosi, povezani z njim, saj so organizacije tiste, ki odločajo o ravnanju z naravnimi viri, odpadnimi vodami, odpadki, energijo, emisijami in drugimi vplivi na okolje, ki se kažejo kot posledica obratovanja podjetja in njihovih dejavnosti. Ravno zaradi tega trg čedalje bolj zahteva trajnostno ravnanje z okoljem (Kralj, 2013, str. 83).

Vedno večja skrb za človeško zdravje in varstvo okolja je bila povod, da so podjetja začela namenjati vedno več pozornosti svojim vplivom na okolje z izvajanjem dejavnosti ali s proizvodnjo. Odnos podjetja do okolja je ključen pri ustvarjanju podobe v javnosti in tudi pri sklepanju različnih poslov. Ravno zaradi zavedanja o pomenu ravnanja z okoljem so se začeli razvijati standardi in razni certifikati. Standard ISO14000 je tako rezultat večletnega dela v smeri odgovornosti do okolja, saj je bilo okolje vedno bolj onesnaženo (Kralj, 2013, str. 87).

“Mednarodna organizacija za standardizacijo je leta 1991 ustvarila strateško svetovalno skupino SAGE (ISO/IE Strategic Advisory Group on Environmental), ki naj bi preučila trenutno stanje in možnosti ter izdelala priporočila za varstvo okolja. Standardi skupine ISO 14000 so nastali na podlagi priporočila ISO/IEC, ki so jih sprejeli na konferenci Združenih narodov o okolju in razvoju leta 1992 v Rio de Janeiru (United Nation Conference on Environment and Development - UNCED)” (Kralj, 2013, str. 87).

V Sloveniji se je najbolj uveljavilo certificiranje po standardu ISO 14001:1996;2004, katerega prvi certifikat je bil podeljen leta 1997 podjetju TUBA Embalaža Ljubljana. Od takrat pa vse do leta 2003 je bilo slovenskim podjetjem podeljenih 222 certifikatov ISO 14001, kar pomeni, da se je zavest o varovanju okolja začela povečevati, deloma tudi zaradi pridobitve certifikata ISO 9000.

Vsa podjetja tako na nacionalni kot na mednarodni ravni, ki so članice mednarodne organizacije za standardizacijo ISO, morajo obvezno certificirati po standardu ISO 14001 (Kralj, 2013, str. 88–90).

Družbeno odgovorna usmeritev podjetij je povezana s strateškim družbenim planiranjem. Določanje položaja je povezano z ustvarjanjem vrednosti za multinacionalna podjetja. Vendar morajo biti tri načela upoštevana pri ustvarjanju družbene odgovornosti mednarodnih podjetij. Prvo načelo je zavest o zgodovinski in inštitucijski dinamiki lokalnih skupnosti. Drugo načelo se nanaša na nujnost dobre komunikacije z lokalnimi volilnimi enotami. Zadnje, tretje načelo pa se nanaša na stopnjo, v kateri delovanje podjetja zaščiti in zares izboljša socialno in ekonomsko prednost lokalne skupnosti (Tai, 2014, str. 121).

Ob dvakratnem povečanju cen nafte in elektrike bodo podjetja začela bolj zeleno poslovati ter varčevati z energijo in zmanjševati emisije. V primerih držav po svetu se bo povečala pomembnost za okoljske probleme, podjetja bodo tako začela uporabljati bolj okolju prijazne procese, kar bo postajal vedno večji trend v prihodnosti. Vedno več potrošnikov danes namenja pozornost varovanju okolja in je vedno bolj željna kupovati okolju prijazne produkte v proizvodnih procesih (Tai, 2014, str. 121).

Kaj lahko podjetja naredijo, da bodo bolj družbeno odgovorna do naravnega okolja?

1. Elaboracija okoljskega načrta, česar cilj je vzpostaviti smernice trajnostnega okolja, identifikacija okoljskih vidikov podjetja ter opredelitev smernic zmanjševanja okoljskih tveganj, ki so posledica njihovih dejavnosti. Okoljski načrt je orodje, s pomočjo katerega se predstavniki podjetij zavežejo, da bodo negativne okoljske vplive dejavnosti in storitev odpravljali ter se izogibali negativnim vplivom na okolje in se jih trudili zmanjševati.
2. Elaboracija vodnika o okoljskih dobrih praksah, česar cilj je razširitev nasvetov, praks in priporočil med osebje podjetja ter zmanjševanje negativnih vplivov podjetja na okolje. Ključni deležniki, ki lahko največ storijo pri tem, so zaposleni, dobavitelji, kupci in država. Dobre okoljske prakse so poceni in enostavne za uporabo. Imajo tudi merljive rezultate, kjer pa je potrebno sodelovanje celotne družbe.
3. Zelena nabava in naročanje določa orodje in smernice, preko katerih podjetje lažje trajnostno in odgovorno upravlja nabavo in potrošnjo. Najprej mora podjetje imeti zalogo nekakšnih storitev oziroma produktov, ki lahko povzročajo vplive na okolje. Na podlagi teh podjetje nato nadzoruje svojo dobavno verigo in od svojih dobaviteljev zahteva skladnost z okoljskimi merili, zakonodajo in zahtevami, ki obstajajo z namenom zmanjševanja okoljskih vplivov nabavljenih proizvodov ali storitev.

4. Sistem ravnanja z okoljem obstaja iz preprostega razloga, kot je zmanjševanje vplivov na okolje, ki jih povzročajo poslovne dejavnosti. Sistem je pomemben tudi zaradi optimizacije virov in odpadkov ter zaradi izboljševanja okoljske učinkovitosti. Podjetje mora zagotoviti skladnost z vsemi okoljskimi zakonodajami (Kralj, 2013).

Standard ISO 14001 (mednarodni prostovoljni standard) je namenjen vsem organizacijam ne glede na sektor ali velikost delovanja. Standard je certificiran, kar pomeni, da lahko podjetje, če ga le ima, svojim ključnim deležnikom zagotavlja, da ima ustrezen sistem za ravnanje z okoljem (Kralj, 2013).

3 PRAKTIČNA OPREDELITEV DRUŽBENE ODGOVORNOSTI V PODJETJU TERMoeLEKTRARNA ŠOŠTANJ

3.1 Namen in cilj naloge, raziskovalno vprašanje ter metode raziskovanja

Zaključna naloga je pomembna predvsem zato, ker bomo z njo lažje razumeli in spoznali, kaj pomeni družbena odgovornost podjetij predvsem do lokalne skupnosti in do naravnega okolja, kako se to odraža v praksi in kako se s tem spopadajo podjetja, ki imajo velike in predvsem negativne vplive na okolje in lokalno skupnost. Celoten koncept bo predstavljen na primeru Termoelektrarne Šoštanj v nadaljevanju.

V nalogi bom predstavila tudi primere dobrih praks primerljivih podjetij, katera so tista podjetja, ki uspešno izpolnjujejo pogoje družbene odgovornosti podjetij, kar je lahko zelo koristno za ostala primerljiva podjetja, ki ne oziroma slabše izpolnjujejo pogoje, da pridejo do ideje, kako bi lahko še izboljšala poslovanje na tem področju. Pomembna bi lahko bila tudi za lokalno skupnost v Šaleški dolini, saj se TEŠ nahaja v njeni bližini in je precejšnji onesnaževalec okolja. Skozi nalogo bi lahko izvedeli več o družbeni odgovornosti in odgovornost do naravnega okolja podjetja TEŠ ter kakšni so ukrepi in izvajanja na tem področju.

V okviru zaključne naloge želim vsem, ki jih zanima družbena odgovornost podjetij in lokalnim skupnostim ter vsem, ki živijo na področjih, kjer obratujejo elektrarne, predstaviti, kako bi se morala takšna podjetja vesti do naravnega okolja in lokalne skupnosti, saj so zelo veliki onesnaževalci okolja. V nalogi bom na podlagi teoretičnih znanj in primerov dobrih praks predstavila, kako se družbena odgovornost odraža v praksi in sicer na primeru podjetja Termoelektrarne Šoštanj. Namen bom dosegla s pomočjo internetnih virov, izbranih strokovnih knjig s področja družbene odgovornosti in intervjuja.

V nalogi bom iskala odgovore na raziskovalno vprašanje in podvprašanja: Ali je podjetje Termoelektrarna Šoštanj družbeno odgovorno podjetje? Kako deluje na področju odgovornosti do naravnega okolja in lokalne skupnosti? Do odgovora na zastavljeno raziskovalno vprašanje bom prišla po kvalitativni metodologiji.

Najprej bom s pomočjo strokovnih člankov, spletnih publikacij, knjig in internetnih virov zapisala teorijo. V prvem teoretičnem delu naloge bom zapisala definicije družbene odgovornosti, standarde in primere dobrih praks. Drugi del naloge bo praktični del, kjer se bom osredotočila na podjetje Termoelektrarna Šoštanj in predstavila, na kakšen način podjetje izvaja družbeno odgovornost do lokalne skupnosti in naravnega okolja. Podatke bom pridobila tudi s pomočjo intervjuja, ki ga bom opravila s predstavnico lokalne skupnosti, ki mi bo lahko več povedala s svojega področja.

Najprej bom zapisala in raziskala vso potrebno teorijo vezano na raziskovalno vprašanje, nato bom zapisala, kakšna je družbeno odgovornost TEŠ, kaj izvajajo na tem področju in pregledala intervju. Na podlagi teorije in prakse bom lahko zapisala razvidne ugotovitve in razlike ter odstopanja teorije in prakse, ali je podjetje družbeno odgovorno ali ne, v kolikšni meri ter kje se to najbolj odraža. Pri tem mi bodo v pomoč tudi primeri dobrih praks, ki jih bom zajela v teoretičnem delu. Pri raziskavi in iskanju odgovora na raziskovalno vprašanje lahko pričakujem težave pri pridobivanju podatkov preko intervjuja, saj je velika verjetnost, da mi ne bodo želeli razkriti vsega potrebnega za uspešno utemeljitev in zapis rešitve na raziskovalno vprašanje. Težave bi lahko imela tudi pri pridobivanju primerov dobrih praks primerljivih podjetij.

3.2 Osebna izkaznica podjetja TEŠ

Podjetje Termoelektrarna Šoštanj je družba z omejeno odgovornostjo, ki jo vodi direktor. Njen edini družbenik je Holding Slovenske elektrarne. Direktor vodi posle družbe in jo zastopa na lastno odgovornost. Pri tem imajo družbeniki vlogo in vse pristojnosti skupščine, skladno z Aktom o ustanovitvi družbe in veljavno zakonodajo po predpisih za družbo z omejeno odgovornostjo z enim družbenikom. Glavna dejavnost je proizvodnja električne energije ter toplote za daljinsko ogrevanje. Podjetje ima 318 zaposlenih (Termoelektrarna Šoštanj, 2017).

Podjetje proizvaja tretjino energije v državi z močjo 684 MW. V kriznih obdobjih pokrivajo več kot polovico porabe električne energije v Sloveniji. V povprečju letno proizvedejo med 3.500 in 3.800 GWh električne energije. Za daljinsko ogrevanje povprečno letno proizvedejo med 300-350 GWh toplotne energije za Šaleško dolino. Podjetje porabi med 3,5 in 3,8 milijonov ton premoga letno za prej omenjeno proizvodnjo električne in toplotne energije (Termoelektrarna Šoštanj, 2018).

TEŠ skrbi za prilagoditev proizvodnje električne energije trenutnim potrebam države ter skrbi za kakovost energije, za frekvenčno in močnostno regulacijo, zato predstavlja pomemben energetske steber ter zanesljivo oskrbo Slovenije z električno energijo (Termoelektrarna Šoštanj, 2017).

Poslanstvo: “Poslanstvo Termoelektrarne Šoštanj je, da z dejavnostjo proizvodnje električne in toplotne energije zagotavlja kupcem zadostne količine energije in tako prispeva k razvoju, kakovosti dela in življenja porabnikov potrebne energije” (Termoelektrarna Šoštanj, 2017).

Vizija: “Termoelektrarna Šoštanj je in želi ostati največji termoenergetski sistem v Sloveniji, ki bo kupcem zagotavljal zanesljivo, varno, konkurenčno in okolju čim bolj prijazno proizvodnjo električne in toplotne energije. Želimo biti najbolj fleksibilno podjetje na vseh področjih svojega delovanja” (Termoelektrarna Šoštanj, 2017).

Podjetje ima od 25. 2. 2003 vzpostavljen sistem ravnanja z okoljem po zahtevah SIST EN ISO14001:2004 (Termoelektrarna Šoštanj, 2017).

“TEŠ ima vzpostavljen integriran sistem vodenja, ki je sestavljen iz: sistema vodenja kakovosti po zahtevah SIST ISO 9001:2008, sistema ravnanja z okoljem po zahtevah SIST EN ISO 14001:2004 in sistema vodenja varnosti in zdravja pri delu po zahtevah OHSAS 18001:2007 in ISO/IEC 27001:2013.” Na področju standarda ISO14001 so pregledali vidike in jih obnovili. Podali so tudi poročila o učinkovitosti procesa ter poročilo o stanju sistema (Termoelektrarna Šoštanj, 2018).

Sistem integriranega vodenja jim pomaga pri uresničevanju vizije in poslanstva ter dolgoročnih ciljev družb, zaposlenim pa tako zagotavlja varne in udobne delovne pogoje, ki so pogoj za ustvarjalno delo. “Z integracijo posameznih sistemov vodenja v celovit integriran sistem vodenja uvajamo filozofijo celovitega obvladovanja kakovosti (TQM)” (Termoelektrarna Šoštanj, 2018).

Slika 2: Certifikat (ISO 9001, ISO 14001, BS OHSAS 18001)

Vir: Termoelektrarna Šoštanj (2018).

Glavni dolgoročni cilji: “Ohraniti proizvodne zmogljivosti in zagotoviti dolgoročno zanesljivo, varno, konkurenčno in okolju prijazno proizvodnjo električne in toplotne energije z uporabo različnih primarnih virov. Za realizacijo glavnega cilja so postavljeni dolgoročni področni cilji, v okviru teh pa so postavljeni letni cilji” (Termoelektrarna Šoštanj, 2017).

“Najpomembnejši strateški dobavitelj družbe je Premogovnik Velenje d. d. Nabava premoga za proizvodnjo električne in toplotne energije predstavlja 77 % celotne nabave. Za potrebe proizvodnje električne energije je bilo porabljeno 37.864 TJ premoga, za proizvodnjo toplotne energije pa 1.000 TJ premoga”(Termoelektrarna Šoštanj, 2017).

Slika 3: Termoelektrarna Šoštanj

Vir: Termoelektrarna Šoštanj, (2018).

3.3 Vplivi TEŠ na okolje ter lokalno skupnost

TEŠ ima predvsem negativne vplive na okolje in lokalno skupnost. Pri proizvodnji električne in toplotne energije prihaja do različnih stranskih produktov, kot so pepel, žlindra in ostali odpadki, za katere je potrebno pravilno poskrbeti. Stranske produkte predelajo v produkt RDP oziroma stabilizat, ki ga naprej uporabljajo za sanacijo ugreznin Premogovnika Velenje. Največje posledice obratovanja TEŠ se kažejo na kakovosti zraka in vode, zaznati je bilo tudi razširjenost težkih kovin v Šaleški dolini. Ker je elektrarna največji termoenergetski objekt v Sloveniji, pomeni, da so količine emisij CO₂ zelo velike in da je eden izmed mnogih povzročiteljev globalnega segrevanja in posledično klimatskih sprememb (Termoelektrarna Šoštanj, 2018).

V obratu se pojavljajo različna tveganja, predvsem pomembno in ključno je prepoznavanje okoljskih tveganj. Govorimo o ekoloških nesrečah, neustreznem ravnanju z odpadki, nastajanju divjih odlagališč, izlivih nevarnih snovi v vodotoke in raznih prekoračitvah ekoloških parametrov, ki lahko ogrozijo okolje in pustijo posledice (Termoelektrarna Šoštanj, 2017).

Pojavi vplivov na okolje lahko neposredno vplivajo tudi na lokalno skupnost. Posledice onesnaženja okolja in neprimerne ravnanja z njim se odražajo na zdravju in zadovoljstvu prebivalcev lokalne skupnosti. Moteč dejavnik za lokalno skupnost je tudi hrup in neprijetne vonjave ob izpustih, ki jih je moč zaznati že v Mestni Občini Velenje.

V okviru zaključne strokovne naloge sem izvedla tudi individualni intervju. Izvedla sem ga 7. 9. 2018 v prostorih Občine Šoštanj z go. Matejo Kumer, mag. inž. arh., ki je na občini delovala kot občinska svetnica, danes pa je višja svetovalka za arhitekturo. Izvedla sem polstrukturirani intervju z odprtimi vprašanji z namenom, da pridobim čim več podatkov in informacij iz prve roke, na kakšen način TEŠ izvaja družbeno odgovornost do lokalne skupnosti.

“Ena izmed najvidnejših posledic delovanja TEŠ je vidno degradirano območje, kjer se pogrezajo »zelena pljuča« mesta,” pravi sogovornica. Pravi, da je območje ugrezni, zaradi pridobivanja mineralnih surovin izjemno nevarno. Sama živi na drugi strani pobočja, kjer nastajajo ugreznine, in čuti tresenje tal, ki je zanjo strašljivo. Posledično so se zaradi opisanega pojavile razpoke na fasadi hiše, v kateri živijo. V Šoštanju imajo tudi ves čas zelo slab zrak in senco. Potrebno je poudariti, da niso le fizične oziroma vidne stvari tiste, ki mesto degradirajo. Pred leti je Premogovnik Velenje napovedal izkop mineralnih surovin v predelu samega mestnega jedra in Metleč. Posledično so se začele zapirati trgovine, tovarne, ljudje pa so se začeli izseljevati v druge kraje. Na tem mestu pravi, da so krajanje izgubili kulturo, duh Šoštanja in življenje. Sogovornica pravi, da se ne sme pozabiti in je zelo pomembno, da se je zaradi pridobivanja premoga in delovanja TEŠ potopila idilična slovenska vas Družmirje, ki je predstavljala identiteto mesta in kraja Šoštanj.

Najbolj moteči dejavniki po njenem mnenju in mnenju lokalne skupnosti so:

- degradirano območje ugreznin,
- tresenje tal,
- hrup,
- slab zrak in senca,
- razpoke na objektih in posedanje temeljev stanovanjskih hiš,
- izgon življenja,
- preselitev glavnih institucij v mesto Velenje (policajska postaja, sodišče, dežurna zdravstvena postaja, veterina ...),
- potop vasi Družmirje,
- mačehovski odnos do prebivalcev Šoštanja.

3.4 Odgovorno ravnanje TEŠ do naravnega okolja in trajnostni razvoj

Termoelektrarna Šoštanj se zaveda svojih negativnih vplivov predvsem do naravnega okolja. Že vrsto let uresničujejo odgovornost do naravnega okolja s čim bolj sprotnim preverjanjem, nadzorom, opozarjanjem in ukrepanjem. V okviru tega redno spremljajo proizvodnjo stranskih produktov, emisije in kakovost zunanjega zraka. Nadzorujejo porabo surovih in dodatnih voda ter količine in kakovost odpadnih voda. Spremljajo nastajanje odpadkov ter ravnanje z njimi. Podjetje izvaja okoljske upravne postopke ter predlaga potrebne ukrepe (Termoelektrarna Šoštanj, 2017).

Podjetje s pridobivanjem električne energije vpliva na naravno okolje, vendar verjamejo, da je možno sožitje proizvodnje in narave pri izboljševanju odnosa do okolja. To pa je vodilo za aktivno skrb za okolje in izboljševanje njegovega stanja, kar je tudi njihova temeljna sestavina vseh dokumentov in dejanj. Podjetje redno spremlja in dopolnjuje začete dejavnosti v skladu z zakonskimi zahtevami. Meritve opravljajo tudi zunanje pooblašene organizacije. Vse rezultate predstavljajo in objavijo širši javnosti preko poročil (Termoelektrarna Šoštanj, 2018).

V naravno okolje podjetja spadajo zrak, vodotoki, jezera, sanacija usedlin, globalno segrevanje in CO₂. Podjetje v okviru Ekološkega emisijskega sistema (EIS) izvaja emisijski monitoring, ki obsega trajne meritve emisijskih koncentracij SO₂, NO_x, CO, CO₂ in skupnega prahu v vseh blokih ter TOC na bloku 5. "Meritve so skladne z zahtevami zakonodaje in potekajo na način, ki ga predpisuje Pravilnik o prvih meritvah in obratovalnem monitoringu emisije snovi v zrak iz nepremičnih virov onesnaževanja ter o pogojih za njegovo izvajanje (Ur. l. RS, št. 70-3824/1996) ter njegove kasnejše spremembe in dopolnitve" (Termoelektrarna Šoštanj, 2018).

Stalna merilna mesta v šaleški dolini so: Šoštanj, Topolšica, Zavodnje, Graška Gora, Velenje, Veliki Vrh, Škale in Pesje. Trenutne podatke in arhiv meritev je možno vsakodnevno spremljati na spletnem naslovu <http://www.okolje.info/> (Termoelektrarna Šoštanj, 2018).

"Obstoječe naprave TEŠ izpolnjujejo okoljske normative. Sanacijski program je prinesel izboljšave na praktično vseh izpušnih snovi iz termoelektrarne, razen na področju ogljikovega dioksida. Njegova emisija je neposredno odvisna od izkoristka elektrarne. Za pravilnost in kakovost podatkov skrbi Elektroinštitut Milan Vidmar iz Ljubljane kot pooblaščen institucija za energetiko, kjer se izvajajo tudi redne kalibracije merilne opreme in kemijske analize padavin in usedlin" (Termoelektrarna Šoštanj, 2018).

Podjetje že od leta 1990 skrbi za redni monitoring kakovosti reke Pake na vplivnem območju TEŠ. Sestavljen je iz opazovanj zaledja, bioloških analiz brežin in rečnega dna in pa fizikalno kemijskih analiz.

Vzorke jemljejo štirikrat letno v različnih letnih časih ter v času nizkih pretokov na reki Paki v kraju Pesje, Preloge, pred in za TEŠ ter v Skornem. Na podlagi monitoringa pravijo, da se je kakovost reke v zadnjih nekaj letih izboljšala, k čemur je največ pripomogla izgradnja in posodobitev kanalizacijskega omrežja v Šaleški dolini ter dograditev Centralne čistilne naprave za komunalne vode z biološkim čiščenjem in spremenjen način transporta pepela in sadre iz TEŠ do področja sanacije ugreznin na področju med Velenjskim in Družmirskim jezerom (Termoelektrarna Šoštanj, 2018).

Že vse od leta 1996 Inštitut za ekološke raziskave ERICo Velenje izvaja ekološki monitoring, kjer spremljajo vse elemente okolja, med katere uvrščamo: “Zrak (prašno usedlino, aerosole), vodo (vodo zaprtega krogotoka - ZKV, vode in podtalnico s področja sanacije ugreznin in njegove okolice, Velenjsko jezero z iztokom in naravnima pritokoma Lepeno in Sopotu ter Pako pred in za iztokom iz jezera), tla in produkte zgorevanja, hrano in krmo” (Termoelektrarna Šoštanj, 2018).

Ekološki projekti so v zadnjih dvajsetih letih v TEŠ usmerjeni predvsem v sanacijo negativnih vplivov obratovanja na zrak in vode. Z okoljsko sanacijo so pričeli v letu 1987, da je bila proizvodnja elektrike okoljsko sprejemljiva. Pri tem so se predvsem zmanjšale emisije SO₂, NO_x in prahu ter poraba in onesnaževanje vode (Termoelektrarna Šoštanj, 2018).

S strani lokalne skupnosti je mnenje žal drugačno. Občani niso zadovoljni z njihovim odnosom do naravnega okolja, v katerega spada tudi neposredna okolica podjetja, za katero pa predstavnica pravi, da so jo z leti začeli zanemarjati in niso več posvetili pozornosti ter namenili sredstva za ureditev. Zgodilo se je že tudi, da so občani sami prostovoljno poskrbeli in uredili njihova zemljišča.

Podjetje si želi delovati in proizvajati električno energijo v skladu z načeli trajnostnega razvoja. To pomeni uporabo sodobne tehnologije, kjer je izkoristek energenta največji, zanesljivost oskrbe z električno energijo ob spremenljivosti cen in čim manjše onesnaževanje okolja pri nizki ravni hrupa. Pri dejavnosti, kjer se pridobiva elektrika iz fosilnih virov, zelo težko oziroma ne moremo doseči trajnosti, lahko pa se ji poskušamo čim bolj približati. TEŠ velja za enega izmed najpomembnejših stebrov trajnostnega razvoja Šaleške doline predvsem z vidika tehnoloških in ekonomskih kazalcev, skrbi za socialno stabilnost in položaj zaposlenih ter širši družbeni razvoj regije. V njihovo poslanstvo in pa obvezo štejejo tudi približevanje načelom trajnostnega razvoja (Termoelektrarna Šoštanj, 2018).

3.5 Odgovorno ravnanje do lokalne skupnosti

Podjetje izvaja tudi okoljsko izobraževanje, pri čemer izobražuje, informira in osvešča zaposlene in vpliva na delovanje vsakega posameznika v prid varovanju okolja.

Vse aktualne vsebine (okoljski vidiki in cilji ter programi in register zakonodaj) so na voljo zaposlenim na intranetnih straneh (Termoelektrarna Šoštanj, 2018). Podjetje izpolnjuje zakonsko odgovornost po piramidi družbene odgovornosti, pri čemer je pomembno, da deluje v skladu s predpisi in zakoni ter jih dosledno spremlja.

Podjetje se zaveda filantropske odgovornosti, saj od leta 1994 podpira vzgojno-izobraževalne okoljske programe in si prizadeva za čisto in zdravo okolje, v katere so vključeni osnovnošolci občin Šoštanj, Velenje in Šmartno ob Paki. Od leta 1998 podpirajo tudi projekt inštituta ERICo – Okoljsko-promocijski izobraževalni center. Ta program vsako leto obiše preko 10.000 učencev in študentov. Obiskovalci se tako lahko seznanijo s postopki pridobivanja električne energije iz premoga, s posledicami pridobivanja in okoljskimi projekti ter uspehi ekološke sanacije. Podjetje ima tudi dneve odprtih vrat, ti so na voljo vsem, ki jih zanimajo informacije o njihovem delovanju. TEŠ lahko obišejo vsak prvi četrtek v mesecu po predhodni prijavi (Termoelektrarna Šoštanj, 2018).

V Termoelektrarni Šoštanj se zavedajo, da proizvodnja in prodaja električne ter toplotne energije vpliva na okolje in tudi na družbo. Pozitivni vplivi so, da podjetje zaposluje ljudi, med negativne vplive pa bi prišteli porabo energije, energentov, vode in druge surovine, izpusti emisij plinov in prahu v ozračje, izpusti voda v okolje, proizvodnja pepela, žindre in drugi produkti razžveplanja ter razni drugi odpadki in hrup, ki ga povzroča delovanje naprav. Z uvedbo sistema vodenja se zavezujejo, da bodo med drugim poskrbeli tudi za odnose do zaposlenih, primarne energije, okolje in preprečevali onesnaževanje (Termoelektrarna Šoštanj, 2018).

“Zagotavljanje zdravega okolja, varnega in zdravega dela ter varovanja informacij je temeljni pogoj in skupen smoter vodstva ter vseh zaposlenih. Vloge, odgovornosti in pooblastila so definirane in zaposleni so z njimi seznanjeni. TEŠ si prizadeva v okviru možnosti zagotavljati takšne pogoje dela, ki zagotavljajo zaposlenim in obiskovalcem varno in zdravo delovno okolje”(Termoelektrarna Šoštanj, 2018).

Podjetje je zelo močno vpeto v lokalno okolje in se zaveda pomena okolja, v katerem deluje in ga tudi aktivno oblikuje. Zavedajo pa se tudi vplivov, ki jih povzročajo s proizvodnjo in vedo, da njihova prisotnost ni nemoteča (Termoelektrarna Šoštanj, 2017). Na podlagi zapisanih podatkov lahko sklepam, da se podjetje zaveda pomena etične odgovornosti, saj izpolnjuje in izvaja etične komponente po piramidi družbene odgovornosti.

Predstavnica meni, da danes žal TEŠ ni družbeno odgovorno podjetje, predvsem, če primerjamo s prejšnjimi obdobji. Pravi, da bi pred več leti lahko pritrdila, da podjetje deluje družbeno odgovorno. Skozi zgodovino obratovanja TEŠ, je podjetje vedno poskrbelo, da so imeli prebivalci Šoštanja nekaj več oziroma so imeli dodatno vrednost za življenje.

TEŠ je na račun degradacije in onesnaženega okolja mesta poskrbel s tem, da je pozidal letni bazen s toplo vodo ter uredil in zgradil Cankarjevo naselje (več stanovanjskih blokov), ki še danes veljajo za ena boljših stanovanj v Šoštanju. Vedno je TEŠ sodeloval in finančno podpiral lokalna društva in organizacije. Tukaj govorimo predvsem o izpolnjevanju filantropske odgovornosti podjetja, saj je podjetje delovalo dobrodelno, v skladu s pričakovanji družbe in prostovoljno pomagalo pri projektih.

Danes pa žal temu ni več tako, TEŠ se ne ozira na prebivalce mesta, ki živijo v manjvrednem okolju. Podjetje je v prejšnjih letih podpiralo tudi počitniško delo dijakov in študentov predvsem s finančnimi sredstvi ter delovnimi mesti v sodelovanju z Občino Šoštanj. Danes takšno počitniško delo v tako velikem obsegu žal ni več omogočeno. Le redki so tisti, ki imajo možnost za opravljanje le-tega. Pred leti je bilo delo omogočeno skorajda vsem mladim dijakom ali študentom, ki so si želeli počitniško delati. Pred leti, ko je bila TEŠ občanom še nekako v ponos in so ga še imeli za svojega, so tudi skupaj gradili projekt Šoštanj Mesto svetlobe. Z leti je ta odnos zbledel, pri čemer je zelo veliko vlogo odigrala tudi izgradnja ter posledice okoli bloka 6, kar pa lokalni skupnosti ni več v ponos.

Predstavnica lokalne skupnosti meni, da bi z omenjenim podjetjem lahko ustvarjali nove dogodke. Priredili bi lahko Festival luči. Ustanovili tehnično šolo in s tem vzpodbudili razvoj mesta in v njem zadržali mlade, ki se danes žal preseljujejo ven iz mesta. Navedla pa je tudi primer dobre prakse, po katerem bi se lahko zgledovalo podjetje TEŠ. Potrebno je vedeti, da se bodo skozi leta začeli deli tehničnih blokov in deli stavb zapirati, kar bi lahko bila podlaga za zgodbo tehnične dediščine, kot so to storili v mestu Istanbul. Na območju prejšnje elektrarne so združili tehnično dediščino in zgradili tehnološki park z univerzo, prostor eksperimentov in moderno galerijo imenovano Santralistanbul. Pravi, da je to fantastična zgodba, ki mesto izpopolnjuje in gradi ter je namenjena vsem generacijam in strukturam prebivalstva. S temi dejanji bi predvsem nadgradili svojo filantropsko odgovornost, ki je najbolj zaželena s strani družbe in lokalne skupnosti.

3.6 Odnosi z javnostmi in načrti za prihodnost ter nadaljnji razvoj

Podjetje odnose z javnostmi izvaja v skladu s sklepom o politiki vodenja sponzorskih, donatorskih in oglaševalskih vlog/prošenj. Za eksterno in interno javnost je komunikacijsko orodje še vedno spletna stran podjetja TEŠ, članki, intervjuji v različnih lokalnih in nacionalnih medijih, sporočila za javnost, časopis elektro gospodarstva Naš stik in časopis HSE Energija (Termoelektrarna Šoštanj, 2017).

Znanja, mnenja in izkušnje si zaposleni med seboj izmenjujejo preko Intraneta skupine HSE, za katerega skrbi služba za korporativno komuniciranje skupine HSE. Podjetje ima na spletni strani urejene vse aktualne novice in dogodke v TEŠ. Imajo tudi odprto rubriko vprašanja, kjer jih obiskovalci lahko kaj povprašajo, nanje pa vestno odgovarjajo.

Podjetje ima tudi dneve odprtih vrat, na katere se lahko prijavi kdor koli pod rubriko Dan odprtih vrat na spletni strani podjetja TEŠ. Na dnevu odprtih vrat obiskovalci pridobijo veliko aktualnih podatkov vezanih na delovanje družbe. Družba skrbi za razvoj kulture in spodbujanje inovacij na različnih ravneh, saj jih tudi sami neposredno vsakodnevno uporabljajo. V podjetju se zavedajo, da njihova prisotnost v lokalnem okolju ni nemoteča, zato se bodo tudi v prihodnje trudili in prevzemali odgovorno vlogo pri razvijanju kraja ter se vključevali in podpirali različne projekte (Termoelektrarna Šoštanj, 2017).

Podjetje se bo v prihodnje zavzemalo za potrebno strukturo, učinkovitost, usposobljenost in razpoložljivost kadrov ob sočasni optimizaciji stroškov dela. Trudili se bodo ohranjati zaposlenost vseh 318 delavcev, nadgradili plačilni sistem s pravilnikom o variabilnem delu plače in racionalizirali in optimizirali stroške dela (Termoelektrarna Šoštanj, 2017).

Podjetje bi v prihodnosti lahko več pozornosti namenilo predvsem odgovornosti do lokalne skupnosti, saj je v preteklih letih kar precej nazadovala in prišla do te točke, ko lokalni skupnosti podjetje ni več v ponos in si po eni strani tudi ne želijo pretiranega sodelovanja. Tukaj je botrovala predvsem afera TEŠ 6, ki je posledično vrgla zelo slabo luč na mesto Šoštanj. Mesto bi lahko bilo znano in prepoznano po svoji kulturni in zgodovinski dediščini, ki je precej bogata. K tej prepoznavnosti bi lahko pripomogla tudi TEŠ, ki bi lahko prostovoljno pomagala pri projektih in jih tudi financirala. Eden izmed večjih projektov je tudi pridobitev Dvorca Gutenbuchel v last občine Šoštanj, kjer bi lahko pomagala predvsem z donatorskimi sredstvi.

V preteklosti je podjetje finančno podpiralo počitniško delo in tako pomagalo Občini Šoštanj pri izvajanju le-tega. V okviru dela so mladi v občini lahko zaslužili nekaj denarja, predvsem pa so preko izvajanj različnih del po občini Šoštanj skrbeli za lepo in čisto okolico. V obdobju od junija do septembra so dijaki in študenti preko počitniškega dela urejali mestno občino Šoštanj. Žal pa so se razpoložljiva delovna mesta za mlade manjšala skozi leta, saj je bilo s strani TEŠ namenjenih vedno manj sredstev. V prihodnosti bi lahko več finančnih sredstev namenili za mlade, ki so željni dela, in med drugim tudi sami preko študentske napotnice zaposlili mlade v svojem podjetju.

Zelo koristno bi bilo, da bi TEŠ omogočila predstavnikom lokalne skupnosti sodelovati v katerem od odločevalnih organov, saj zaenkrat, kolikor je znano, to še ni omogočeno. Koristno bi bilo predvsem zaradi same lokalne skupnosti in odnosov med podjetjem in prebivalci, saj bi tako občani bili bolj seznanjeni z aktualnimi dogodki in vsebinami v območju delovanja TEŠ, ki vplivajo na njihova življenja.

SKLEP

V zaključni strokovni nalogi sem na podlagi teoretičnih spoznanj in na primeru podjetja Termoelektrarna Šoštanj predstavila družbeno odgovornost podjetja predvsem z vidika odnosa podjetja do lokalne skupnosti in naravnega okolja. Namen naloge je bil spoznati družbeno odgovornost obravnavanega podjetja ter poudariti, kako zelo pomembno je odgovorno ravnanje podjetij, predvsem tistih, ki lahko zelo močno vplivajo na življenje ljudi in na okolje. Cilj zaključne strokovne naloge je bil najprej preko teorije spoznati, kaj pomeni družbena odgovornost podjetij in nato prenesti teorijo na praktični primer. Na primeru podjetja Termoelektrarna Šoštanj sem opredelila, kakšna je njihova družbeno odgovornost najprej do naravnega okolja in nato še do lokalne skupnosti.

V prvem delu zaključne strokovne naloge sem opredelila teoretični koncept, ki je bil podlaga za drugi del, kjer sem na primeru podjetja opredelila družbeno odgovornost in iskala odgovor na raziskovalno vprašanje: Kako in na kakšne načine izvaja Termoelektrarna Šoštanj družbeno odgovornost, predvsem do lokalne skupnosti in naravnega okolja? Prišla sem do ugotovitve na podlagi zapisanega, da se podjetje trudi delovati čim bolj družbeno odgovorno, kolikor le lahko. Z vidika odgovornosti do naravnega okolja podjetje upošteva standarde in predpise ter redno pregleduje kakovost ozračja in voda. Zavzema se za zmanjševanje emisij in okoljsko sanacijo. Z vidika lokalne skupnosti pa je podjetje z leti začelo zanemarjati svojo neposredno okolico podjetja, govorimo o urejeni zelenici in gredicah. Na področju odgovornosti do lokalne skupnosti pa je zgodba precej drugačna. Skozi leta se je njihova družbena odgovornost vidno manjšala in je prišla do točke, kjer občanom podjetje ni več v ponos, ampak nanje meče zgolj negativno senco in jim s svojim delovanjem ogroža življenje. S strani podjetja ni več nekega vidnega sodelovanja in delovanja v prid občanom. Lokalna skupnost podjetja je nezadovoljna, mesto stagnira, mladi so zaradi nezmožnosti zaposlitve in šolanja primorani zapuščati mesto. Zelo moteč dejavnik pa je tudi vsakodnevni hrup in slab zrak v mestu. Zelo dobro in pomembno za podjetje in njegovo delovanje bi bilo, da bi se bolj resno začelo zavzemati za svojo lokalno skupnost in tudi naravno okolje ter se začelo posluževati primerov dobrih praks primerljivih podjetij.

LITERATURA IN VIRI

1. Carroll, A. B. (1991). The Pyramid of Corporate Social Responsibility : Toward the Moral Management of Organizational Stakeholders. *Business Horizons*, (1991), 39–48. Pridobljeno 22. avgusta 2018 iz <http://cf.linnbenton.edu/bcs/bm/gusdorm/upload/Pyramid%20of%20Social%20Responsibility.pdf>
2. DESUR. (2014). *Družbena odgovornost podjetij: dobre prakse in priporočila*. Pridobljeno 23. avgusta 2018 iz <http://www.desur.eu/wp-content/force-download.php?file=uploads/2014/07/Guia-DESUR-V4-SLO.pdf>

3. Družbeno odgovorno podjetje. (2018a). *Trajnostno poslovanje kot temelj poslovne strategije*. Pridobljeno 23. avgusta 2018 iz http://druzbeno-odgovorno-podjetje.si/portfolio_category/imetniki/
4. Družbeno odgovorno podjetje. (2018b). *Trajnostno poslovanje kot temelj poslovne strategije*. Pridobljeno 23. avgusta 2018 iz <http://druzbeno-odgovorno-podjetje.si/o-certifikatu/>
5. Ekvilib, Inštitut. (2017). *Trajnostni razvoj in družbena odgovornost podjetij*. Pridobljeno 22. avgusta 2018 iz <http://www.ekvilib.org/sl/druzbeno-odgovornost-podjetij/trajnostni-razvoj-in-druzbeno-odgovornost-podjetij/>
6. Kralj, D. (2013). *Odličnost ravnanja z okoljem*. Maribor: Založba Pivec
7. Jambrek, A. (2012). Zgodovinski pregled družbene odgovornosti. *Inštitut za razvoj družbene odgovornosti IRDO*. Pridobljeno 23. avgusta 2018 iz <http://www.irdo.si/skupni-cd/cdji/cd-irdo-2013/referati/b-jambrek.pdf>
8. Podnar, K. & Golob, U. (2003a). *Notranja dimenzija družbene odgovornosti podjetij*. Pridobljeno 12. septembra 2018 iz <http://www.delavska-participacija.com/priloge/ID030207.doc>
9. Podnar, K. & Golob, U. (2003b). *Zunanja dimenzija družbene odgovornosti podjetij*. Pridobljeno 12. septembra 2018 iz <http://www.delavska-participacija.com/priloge/ID030305.doc>
10. Re-Gen Waste. (2016). *How corporate social responsibility benefits the whole community*. Pridobljeno 25. avgusta 2018 iz <http://www.regenwaste.com/how-corporate-social-responsibility-benefits-the-whole-community>
11. Tai, F. & Chuang, S. (2014). Corporate Social Responsibility. *Ibusiness*, 6, 117–130. Pridobljeno 23. avgusta 2018 iz http://file.scirp.org/pdf/IB_2014091916083406.pdf
12. Termoelektrarna Šoštanj. (2017). *Letno poročilo TEŠ za leto 2017*. Šoštanj: Termoelektrarna Šoštanj. Pridobljeno 23. avgusta 2018 iz <http://www.te-sostanj.si/si/files/default/letnaporocila/slo/Letno%20poro%C4%8Dilo%20TE%C5%A0%202017%20prejeto%203rd%20KPMG%20-%20kon%C4%8Dno%20z%20mnenjem%20revozorja.pdf>
13. Termoelektrarna Šoštanj. (2018). *Uradna spletna stran*. Pridobljeno 25. avgusta 2018 iz <http://www.te-sostanj.si/si/>
14. The Yonden Group. (2017). *Annual report 2017- CSR Activities*. Pridobljeno 25. avgusta 2018 iz http://www.yonden.co.jp/english/ir/financial_info/ann_r/pdf/annual_e_04.pdf
15. Tuodolo, F. (2009). Corporate Social Responsibility: Between Civil Society and the Oil Industry in the Developing World. *An International E-Journal for Critical Geographies* ,3, 530–541. Pridobljeno 23. avgusta 2018 iz <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.184.175&rep=rep1&type=pdf>

PRILOGA

Priloga 1: Zapis pogovora z ga. Matejo Kumer, mag. inž. arh. V petek, 7. 9. 2018 v prostorih Občine Šoštanj.

1. Kako lokalna skupnost sprejema delovanje TEŠ po vašem mnenju in opažanjih?

Pred leti, ko je bil TEŠ bolj družbeno odgovoren, so ga prebivalci vzeli za svojega. Tudi slogan mesta je bil »Mesto svetlobe«. Danes pa je žal slika drugačna. Ker je bilo okoli izgradnje bloka 6 in njegovih posledic veliko negativnih stvari, lokalni skupnosti ni več v ponos.

2. Kako TEŠ vpliva na življenje občanov? Na katerih področjih posledice delovanja najbolj opazite vi?

Najprej je tu vidno degradirano območje, kjer se pogrezajo »zelena pljuča« mesta. Območje ugreznin zaradi pridobivanja mineralnih surovin je izjemno nevarno. Sama živim na drugi strani pobočja, kjer nastajajo ugreznine, in čutim tresenje tal, ki je strašljivo. Posledično so se pojavile razpoke na fasadi hiše, v kateri živimo. Ves čas imamo v Šoštanju tudi zelo slab zrak in senco. Je pa potrebno poudariti, da niso le fizične/vidne stvari tiste, ki mesto degradirajo. Pred leti je Premogovnik Velenje napovedal izkop mineralnih surovin v predelu samega mestnega jedra in Metleč. Posledično so se začele zapirati trgovine, tovarne, ljudje pa so se začeli izseljevati v druge kraje, stran iz mesta Šoštanj. Na tem mestu smo izgubili kulturo, duh Šoštanja in življenje. Ne smemo pa pozabiti, da se je zaradi pridobivanja premoga in delovanja TEŠ-a potopila idilična slovenska vas Družmirje, ki je predstavljala identiteto mesta in kraja Šoštanj.

3. Kateri so najbolj moteči dejavniki obratovanja TEŠ predvsem za prebivalce Šoštanja?

Kot sem opisala že v odgovoru zgoraj, so to:

- degradirano območje ugreznin,
- tresenje tal,
- hrup,
- slab zrak in senca,
- razpoke na objektih in posedanje temeljev stanovanjskih hiš,
- izgon življenja,
- preselitev glavnih institucij v mesto Velenje (policijska postaja, sodišče, dežurna zdravstvena postaja, veterina ...),
- potop vasi Družmirje,
- mačehovski odnos do prebivalcev Šoštanja.

4. Ali so občani seznanjeni s posledicami, katere lahko povzroča obratovanje TEŠ?

Seznanjeni so s tem, kar čutijo, vidijo oz. je v njihovem vidnem polju. Kaj več informacij, kako TEŠ vpliva na njihovo zdravje in življenje, nikoli niso dobili.

5. Ali menite, da je TEŠ družbeno odgovorno podjetje? Na kakšen način se to kaže na odnosu do občanov in širše lokalne skupnosti.

Pred leti bi lahko temu vprašanju pritrdila. Danes temu žal ni tako.

Skozi zgodovino obratovanja TEŠ-a je podjetje vedno poskrbelo, da so imeli prebivalci Šoštanja nekaj več oz. so imeli dodatno vrednost za življenje.

TEŠ je na račun degradacije in onesnaženega okolja mesta poskrbel s tem, da je:

- pozidal letni bazen s toplo vodo,
- uredil in zgradil Cankarjevo naselje (več stanovanjskih blokov), ki še danes veljajo za ena boljših stanovanj v Šoštanju,
- vedno je sodeloval in finančno podpiral lokalna društva in organizacije.

Danes temu ni tako, danes TEŠ ni več družbeno odgovorno podjetje. TEŠ se ne ozira na prebivalce mesta, ki živijo v manjvrednem okolju.

6. Primerljiva podjetja tako v Sloveniji kot tudi drugje po svetu, se trudijo za lokalno skupnost predvsem s finančnimi podporami in donacijami. Ali bi lahko trdili, da TEŠ deluje podobno? Ali nudi razna štipendiranja oz. zaposlitvene možnosti, pomaga izobraževalnim inštitucijam pri njihovem razvoju.

Ne, tega danes ne morem pritrditi. Tudi razmere v kolektivu TEŠ-a, kjer delajo naši krajanje, so vsak dan slabše. V prejšnjih letih so podpirali delo študentov in dijakov ter jim tako omogočali počitniško delo v sodelovanju z Občino Šoštanj, saj so v ta namen namenili kar velik delež sredstev za plačilo počitniškega dela. Danes žal počitniško delo ni več omogočeno v tako velikem obsegu. Le redki so tisti, ki lahko dobijo možnost za opravljanje le-tega.

7. Vedno bolj pomemben je tudi odnos do naravnega okolja. Kako vi kot del lokalne skupnosti opazate odnos TEŠ do okolja. Katere so specifične aktivnosti (poleg vseh, ki ste jih predhodno že omenili)

Tudi sama okolica in zemljišča, katerih lastnik je TEŠ, je postala zelo zanemarjena in neurejena. Zgodilo se je že to, da so sami prebivalci mesta začeli prostovoljno urejati njihova zemljišča.

8. Vem, da se zelo zavzimate za ohranitev in pridobitev Dvorca Gutenbuchel v last Občine Šoštanj. Je TEŠ zainteresirana za kakršno koli pomoč pri tem projektu?

Pred letom so namenili manjšo donacijo za postavitev adventne razstave. Kaj več interesa v tem času ni bilo.

9. Za katere projekte (ki so načrtovani) v lokalni skupnosti bi si želeli, da TEŠ sodeluje?

S TEŠ-em bi lahko ustvarjali nove dogodke. Lahko bi imeli Festival luči. Lahko bi ustanovili tehnično šolo in s tem vzpodbujali k razvoju mesta, da mladi ostanejo v njem.

Je pa potrebno razmišljati tudi o tem, da bodo nekateri deli tehničnih blokov in stavb v TEŠ-u tudi zaprti.

To bi bila odlična priložnost, da skupaj naredimo zgodbo tehnične dediščine. Za primer naj navedem Santralistanbul, ki je v mestu Istanbul združil tehnično dediščino, tehnološki park

z univerzo, prostor eksperimenta in moderno galerijo. Fantastična zgodba, ki mesto gradi in je namenjena vsem generacijam in strukturam ljudi.

10. Kako komunicirate s TEŠ? S strani koga prihaja pro aktivnost v komunikaciji?

V večini komuniciram z delavci, ki so tam zaposleni.

11. Ali predstavniki lokalne skupnosti sodelujejo v katerem od odločevalskih organov TEŠ?

Kolikor je meni znano, ne. V mestu se je ustanovila Civilna iniciativa, ki se zavzema za odškodnine. Pri tem je potrebno poudariti, da sta tako TEŠ in PV poplačala del odškodnin, žal pa le-te niso bile dobro in pametno porabljene. Ni dovolj Civilna Iniciativa, potrebno je resno pristopiti k problemu. Vemo, kdo so odgovorni, in vemo, kdo so tisti, ki morajo vse opisano urediti preko Zakona o renti in odškodnini mestu Šoštanj.